

Preek 24 oktober 2020

Deuteronomium 6: 4 Luister Israël! De HEER is onze God, de HEER is de Enige. 5 U zult de HEER uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met al uw krachten.

Gemeente van onze Heere Jezus Christus,

Afgelopen vrijdag gaf ik belijdeniscatechese. Elke maand komen we bij elkaar om te praten over wat het betekent om te geloven. Samuël vroeg mij of ik nog een keertje zou willen uitleggen wat zijn naam betekent. Samuël is natuurlijk een Bijbelse naam, en Bijbelse namen hebben meestal een mooie betekenis. Misschien kennen jullie al een deel van de naam. Want het laatste deel is 'El'. En zoals ik vertelde bij de preek over de terugkeer uit de ballingschap: 'El' betekent God. Mijn eigen naam begint ook met 'El', en betekent: God is mijn licht. Zo wordt je eigenlijk altijd herinnert aan dat God bij je is als je je naam uitspreekt.

Over de naam Samuël hebben we nu al één deel opgelost. Maar wat betekent het eerste deel? Samu? We zouden nu natuurlijk naar het Bijbelse verhaal van de profeet Samuël kunnen kijken. Dat is ook een geweldig verhaal, dus u houdt dat nog een keertje tegoed van mij. Maar voor vandaag staat er namelijk een ander verhaal op het leesrooster. Hier kunnen we ook luisteren naar wat de naam Samuël betekent, alleen het is iets meer verborgen.

We hebben namelijk gehoord tijdens de lezing:

“Luister, Israël, De HEER is onze God, de HEER is de Enige.” In het Jodendom wordt deze tekst het Sjema Jisraël genoemd. Oftewel, in het kort, het Sjema. En dat betekent dus: “luister!” Sjema, Samu. We horen dezelfde letters S en de M. Er is nog een derde letter, maar die hoor je niet. En de klinkers wisselen in het Hebreeuws nogal eens. Dus we hebben hier hetzelfde werkwoord te pakken. Dus voor iedereen die Samuël heet: je heet niet alleen naar de persoon Samuël. Maar ook naar het allerbelangrijkste gebed in het Jodendom. Het gebed wat Joden nu altijd nog elke dag opzeggen en de kern vormt van hun geloofsbelijdenis.

Maar om het gebed goed te kunnen bekijken, moeten we eerst weten waar het staat en hoe het in de Bijbel terecht gekomen is. We zoomen dus nu eerst wat verder uit.

Dit gebed staat in Deuteronomium. Tijdens onze eerste Bijbelstudie hebben we het ook al even kort over dit Bijbelboek. Het is ook weer een boek waar niet zo vaak over gepreekt wordt, maar zoals alle boeken die we niet zo goed kennen, is dat jammer, want het vertelt weer een deel van het verhaal van God met Israël. Het is nummer vijf van de Thora, van de vijf boeken van Mozes. Het is een boek vol met toespraken. Het volk van Israël heeft de tocht van 40 jaar door de woestijn heen volbracht en staat nu op de drempel van het beloofde land. Nu gaat het er echt op aan komen. Ze moeten nu leven volgens de voorschriften van de HEER om er echt wat van te kunnen maken. Het is hun “nu of nooit” moment. Mozes zal niet met hen meegaan, dus ze verliezen hun trouwe leider die hun door de woestijn geloofst heeft. Daarom spreekt Mozes het volk plechtig toe en herinnert hen nog een keer aan hun identiteit. Zij zijn het volk van God!

Het eerste vers van Deuteronomium maakt direct duidelijk waar het om gaat: “Aan de overkant van de Jordaan, in Moab, begon Mozes het volk te onderrichten, duidelijk en uitvoerig.” Met telkens andere verhalen uit de geschiedenis van Israël en telkens opnieuw andere argumenten spoort Mozes het volk van Israël aan. Blijf God kiezen, blijf doen wat Hij van je vraagt. De wet van God is veel meer dan een kille verdragstekst maar wordt gedragen door verbondenheid tussen God en Israël. God is uniek en bijzonder en heeft ook Zijn volk een unieke positie en een speciale roeping gegeven. Het is uniek dat God zich op déze manier heeft laten zien aan Israël. Mozes zegt:

“Alle volken die dit zien en van deze wetten horen, zullen zeggen: ‘Wat is dat grote volk wijs en verstandig!’ Want welk volk, hoe groot ook, heeft goden zo dichtbij als wij de HEER, onze God, telkens als wij hem om hulp roepen? En welk volk, hoe groot ook, heeft wetten en regels zo rechtvaardig als het onderricht dat ik u nu geef?

Wees gewaarschuwd en neem u zorgvuldig in acht, zodat u nooit vergeet wat u met eigen ogen hebt gezien, maar de herinnering eraan levendig houdt en alles aan uw kinderen en kleinkinderen doorvertelt.”

De God van Israël luistert daadwerkelijk als je Hem roept. God sleept het volk van Israël door de moeilijkheden heen. Daarom moeten de ouders van nu de herinnering levendig houden en doorgeven aan hun eigen kinderen. Het verhaal van de bevrijding uit de slavernij moet altijd verteld blijven worden. Het geloof is een geloof wat continue doorverteld wordt, omdat het uniek is. Er is niets mee te vergelijken. Mozes zegt het zo:

“Ga de hele geschiedenis maar eens na, vanaf de dag dat God de mens op aarde schiep, en doorkruis de hele wereld van het uiterste oosten tot het uiterste westen: is zoiets geweldigs ooit voorgekomen, heeft men ooit iets dergelijks vernomen? Is er ooit een volk geweest dat net als u vanuit een vuur de stem van een god heeft gehoord en dat heeft overleefd? Is er ooit een god geweest die het heeft aangedurfd zich een volk toe te eigenen waarover een ander volk macht uitoefende, en die dat deed met grootse daden, met tekenen en wonderen en felle strijd, met sterke hand en opgeheven arm, en op angstaanjagende wijze – zoals u met eigen ogen de HEER, uw God, in Egypte hebt zien doen? U bent er getuige van geweest opdat u zou beseffen dat de HEER de enige God is; er is geen ander naast hem.”

En zo komen we direct al tot de Bijbeltekst van vandaag, waarin ook hetzelfde wordt gezegd: Luister, Israël, De HEER is onze God, de HEER is de Enige.

De Heer is de Enige. Je kan dat ook lezen als: De Heer is één. Eén is: één en dezelfde, ongedeeld. God verandert niet door de tijd, niet door de zonde van de mensen, niet door de omstandigheden, er is bij Hem geen ommekeer en ook geen evolutie, Hij liegt niet en heeft geen berouw. We zouden ook kunnen zeggen: ‘integer’. En als God integer is, dan kunnen wij dat zelf ook worden. Juist als we innerlijk heen en weer geslingerd voelen worden. Dan kunnen we bij onszelf herhalen. “De Heer, mijn God, is integer.” Geloven in God is dan onze motivatie om ook integer te willen worden, een mens uit één stuk. Dat roept natuurlijk direct weer een eerdere preek in gedachten: “laat je ja ja zijn en je nee nee.” Niet nee zeggen en ja doen, of ja zeggen maar nee doen, maar ja zeggen én ja doen. Dit betekent dat zoals God één en ongedeeld is, ook wij Hem met een ongedeeld hart mogen en kunnen dienen.

God is de enige God, God is één, God is integer. Dat is de kern van ons geloof dat wij altijd samen met Israël mogen belijden.

Wij zullen de HEER onze God liefhebben met heel ons hart, met heel onze ziel, met al onze krachten.

God dienen sluit ons niet af van het leven, alsof onze mogelijkheden beperkt worden. God dienen opent het leven juist voor ons.

God liefhebben drukt onze ziel niet teneer, maar het verkwikt onze ziel. Onze ziel gaat open als we God liefhebben.

God liefhebben gaat niet onze krachten te boven. Het behoudt juist onze krachten, en het vermeerdert ze juist.

Jesaja zegt:

Hij geeft de vermoeide weer kracht.

Ook wie jong is, wordt moe en raakt uitgeput,

Maar zij die hopen op de Heer vernieuwen hun kracht.

Zo roept deze geloofsbelijdenis ons op om van God te houden met onze héle persoon. Want God is één, God is integer. Wij zijn het ook als we van God houden. Als we van God houden is er niets van ons uitgezonderd: ons hele hart, onze hele ziel, al onze krachten. Jezus voegt er zelfs nog een volgend element aan toe: Ons hele verstand. Want er is geen tegenstelling tussen geloof en verstand. Ook ons verstand is door God gemaakt en met ons verstand kunnen we God ook lief hebben. Wij moeten mensen worden uit één stuk, dus we kunnen niet één deel van ons mens-zijn uitsluiten als we God liefhebben.

Daarom moet de relatie met God wederzijds zijn. Het Sjema begint met 'Luister, Israël'. Sjema, Jisraël. Luister naar wat de Heer te zeggen heeft. Het is het belangrijkste dat je ooit kan horen in je leven. De Samuëls die hier zijn in de kerk zijn gelukkig, want hun naam zegt het al: God luistert. Want wij luisteren naar God, en God luistert naar ons. Het gaat twee kanten op. Net als met de liefde. Want wij houden van God, maar dat kan alleen maar omdat God ons eerst heeft liefgehad.

Luisteren gaat ook een heel stuk beter als je luistert naar iemand van wie je houdt. Waarom zou je luisteren naar iemand waar je een hekel aan hebt? Luisteren heeft heel veel verschillende soorten. Er is het "nu moet je eens goed naar me luisteren", donderend en dreigend van iemand die de wind er onder moet houden. Maar er is ook het luisteren van goede vrienden naar elkaar. Iemand tevoorschijn luisteren, noemen we dat ook wel. Iemand kan helemaal te voorschijn komen als je echt naar hem of haar luistert. Als je niet direct zegt: o ja, ik heb dat precies ook gehad, maar écht luistert. Niet direct je oordeel al klaar hebben, maar doorvragen, bevestigen, écht willen weten hoe het zit. Dan luister je.

Stel je voor dat we ook zo naar God zouden luisteren. Aan God zouden vragen: Wat wilt u met mijn leven? En dan de stilte zoeken en luisteren naar Gods stem. Wat zou je dan horen?

Ik hoop dat u dan de liefde hoort van God die zegt: "Ik ben er."

En dat het luisteren naar God u verder aanspoort om God lief te hebben. Om de woorden u elke dag in te prenten.

Luister! De HEER is onze God, de HEER is de Enige. U zult de HEER uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel, en met al uw krachten.

Amen.